

הגאולה מגיעה ויוקם פארק מדע חרדי בישראל

העולם החרדי זו ובמהירות - שיעור הנשים העובדות במגזר החרדי עבר את השיעור במגזר החילוני. גם קרוב למחצית מהגברים החרדים כבר עובדים, הדור החרדי הצעיר יוצא ללמוד לימודים אקדמאיים בכלל והנדסיים וטכנולוגיים בפרט, מדבר על מימוש עצמי וחולם על עצמאות ויציאה מ"מעגל העוני" לדרך חיים חדשה. מצב עתידי זה גם ישנה את הכלכלה והחברה הישראלית, יחולל בוודאות פיתוח אזורי ופארקי תעשייה לסוגיהם חדשים ויביא להקמתו של פארק מדע חרדי ראשון. המאמר שלהלן מתאר את המציאות התעסוקתית הנוכחית, את שצפוי ורצוי ואת שנדרש מבעלי האינטרס לבצע כדי לממשם.

מרץ 2016

© כל הזכויות שמורות לחברת צ'מנסקי בן שחר ושות' בע"מ.
כל שימוש ו/או התבססות על המידע הכלול בדו"ח זה ללא קבלת רשות
מראש ובכתב מחברת צ'מנסקי בן שחר ושות' בע"מ, אסור בהחלט.

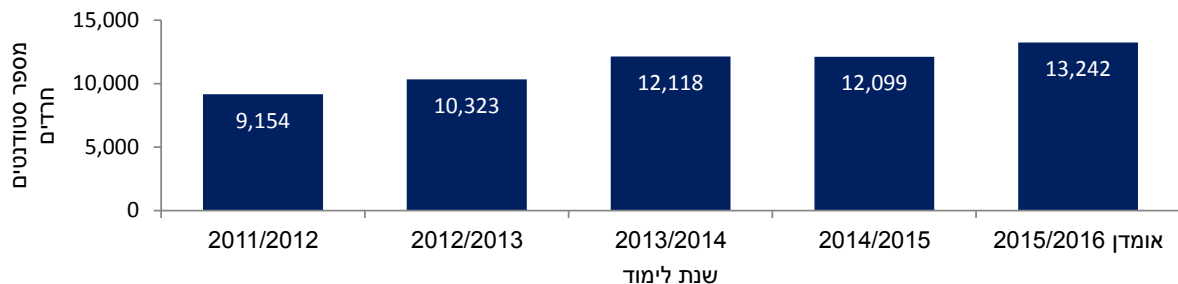
החברה החרדית בישראל

בישראל 600-900 אלף נפש המוגדרים כחרדים (הגדרה זו מבוססת על תפיסתו של הפרט ואינה נצפית / נמדדת בצורה ישירה). כ-43% מהאוכלוסייה החרדית מרוכזים במטרופולין תל אביב וכ-40% נוספים במחוז ירושלים.

מספר הסטודנטים החרדים ותחומי הלימוד

שיעור בעלי השכלה "רגילה" בקרב המגזר נמוך (10%-8% לעומת 23% בממוצע הארצי). ברם, ב-5 השנים האחרונות חלה עלייה של כ-45% בשיעור הסטודנטים החרדים (בנוסף לאלו מתקיימות גם הכשרות שאינן אקדמאיות), כמוצג בתרשים להלן:

תרשים: מספר הסטודנטים החרדים בשנים 2011-2015

תחומי הלימודים מגוונים יחסית, אך עדיין קיימת נטייה לתחום החינוך (כ-50% מהסטודנטים), כ-13% מהסטודנטים בחרו במסלולי ההנדסה והמדעים, כמוצג בתרשים להלן:

תרשים: התפלגות הסטודנטים החרדיים על פי מסלולי לימוד בשנת 2015

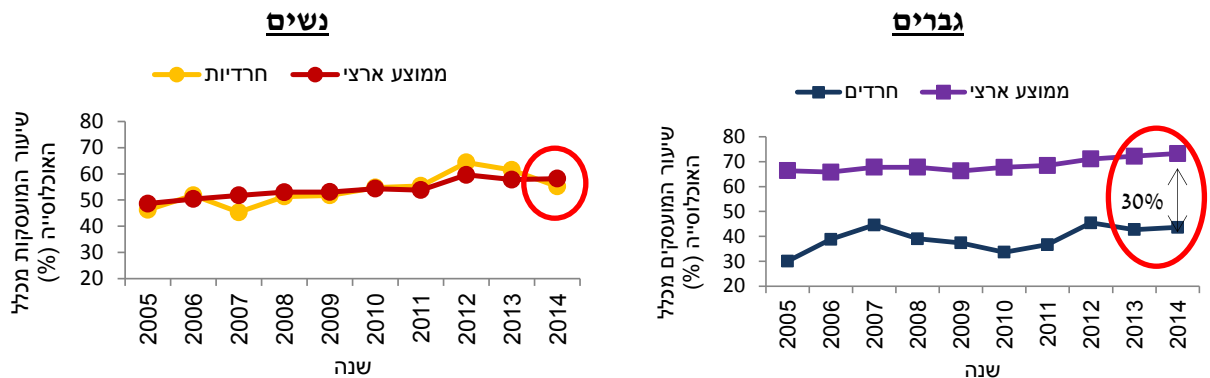
מאפייני תעסוקה

שיעור המועסקים - במהלך העשורים האחרונים עיקר כוח העבודה בחברה החרדית היו נשים. זאת על מנת לאפשר לגברים ללמוד תורה. שיעור הנשים החרדיות העובדות דומה לשיעור של הנשים החילוניות. אצל הגברים כ-44% כבר מועסקים כמוצג בתרשימים הבאים.

הסוגיה - כיצד מעלים שיעור זה במהלך העשור הקרוב ויותר?

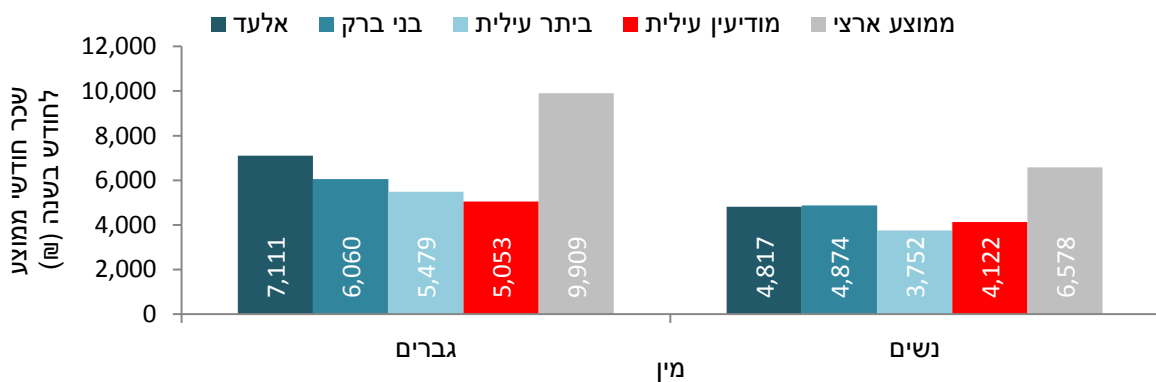
תרשים: שיעור התעסוקה מכלל האוכלוסייה בקרב המגזר החרדי ובהשוואה למוצע הארצי בשנים 2005-2014 (%)

אופן החיים החרדי משתקף אף בשעות העבודה, אישה חרדית אינה יכולה לעבוד משרה מלאה (עובדות עד השעה 15:00), עליה לדאוג לבית ולילדים, לכן גם תבחר לעבוד קרוב לבית ככל שניתן. נשים חרדיות עובדות בממוצע 32.5 שעות לעומת 37.8 שעות ממוצע ארצי. ניתן לקבוע כי בעשור האחרון חל שינוי במטרת יציאתן של הנשים החרדיות לעבודה - לפרנסה ולהגשמה עצמית, לעומת העבר שהמטרה הראשית הייתה לאפשר לבעל ללמוד - עדות לשינוי המגמה בעולם התפיסות.

היקף המשרה - זה עדיין חלקי ומשתקף גם ברמות השכר החודשיות הנמוכות בכ-25% מהממוצע הארצי כמוצג להלן:

תרשים: שכר חודשי ממוצע ברוטו בערים חרדיות ובהשוואה למוצע הארצי בשנת 2013

תחומי העיסוק - תחום העיסוק העיקרי בדומה לתחום הלימודים הינו בחינוך הן בקרב הנשים והן בקרב הגברים. ב-5 השנים האחרונות, החלה מגמה חדשה בקרב המגזר החרדי, שעדיין בתחילתה אבל צפוי כי תביא לשינוי משמעותי בהרכב כוח העבודה בארץ ובמאזן של המדינה - שילובם של החרדים בהיי-טק.

תעסוקה בשוק ההיי-טק - שיעור חברות ההיי-טק שמעסיקות היום חרדים מוערך בכ-12%. מרבית המועסקים עדיין נשים (כל שנה מתווספות לשוק כ-2.5 אלפי הנדסאיות תוכנה חדשות) ומעט גברים החוזרים בתשובה ו/או ילידי ארה"ב ו/או צעירים שמבקשים לשנות את דפוס חייהם ועיסוקם. מוערך כי שיעור התעסוקה של הנשים היום משקף את האפשרי בקרב הגברים בעוד עשור.

דוגמאות בולטות לחברות היי-טק המעסיקות ומקדמות תעסוקת חרדים:

- **אינטל** - המיזם החל בשנת 2009. בתחילתו הועסקו כ-10 עובדות (בוגרות סמינר עם הכשרת הנדסאית) לתפקיד בודקות תוכנה. הסיבות למהלך - גיוון מקורות גיוס, עלויות העסקה נמוכות ותמיכה ביעדים לאומיים. הקשיים מהצד החרדי - קשיים בהשתלבות, מצד החברה - חשש לאופי המקום, מגבלות רמת השכלה. היום כבר מועסקות כאלף נשים בקמפוס חיצוני בירושלים ומספר הולך וגדל של גברים חרדים המשתלבים בפעילויות הפיתוח.
- **מטריקס גלובל** - פרויקט במודיעין עילית שהוקם לפני כ-11 שנה ביוזמה של אנשי הקהילה החרדית. היום מועסקות כ-900 עובדות ועשרות נוספות אשר יצאו החוצה והשתלבו בחברות חילוניות.
- **סיסקו** - מיזם "קמא-טק" הוקם במטרה לעזור לחרדים להשתלב בחברת היי-טק. עד היום הגיע למיזם כ-4 אלפי יזמים / מבקשי עבודה, מהם יושמו כ-400 עובדים בחברות / פרויקטים שונים. החברה עצמה מעסיקה כיום כ-150 עובדים.
- **קוואליטסט** - הקימו מיזם "מרגלית" לשילוב חרדים בהיי-טק בשנת 2008. כיום החברה מעסיקה כ-120 עובדים ב-2 מרכזים: בירושלים ובבני ברק.

חממת ההיי-טק בבני ברק - החממה ראשונה מסוגה בארץ הוקמה בהנהלת מר איציק קרומבי וגברת רחלי גנות. החממה מאפשרת ליזמים מהמגזר בגיוס הון להקמת החברה משלב הרעיון ועד שלב האקזיט. החממה עורכת מדי שנה גם כנס היי-טק למגזר שמספר המשתתפים בו עולה בצורה דרמטית מידי שנה.

האתגרים בשילוב החרדים בחברות חילוניות ודרכי התמודדות:

- מצד המעסיק - רמת השכלה נמוכה של ההנדסאיות. דרכי התמודדות: קורסים ותקופות הכשרה, איתור מועמדים בעלי תכונות נכונות: הגדלת ראש, יכולת למידה עצמית ועבודת בצוות.
- מצד המועסק - חוסר היכרות עם עולם ההיי-טק. דרכי התמודדות: סיורים בזמן הלימודים, מרכזי השמה עם מערך מסביר והמתאים את המועמד למשרה ולסביבה המתאימה לו.

ההזדמנות למשק הישראלי ולמגזר החרדי

- עתיד ההיי-טק של ישראל נמצא גם במגזר החרדי בפוטנציאל של תלמידי ישיבה ובנות הסמינרים.
- כיום האוכלוסייה החרדית ענייה ונתמכת. בהכרח מצב זה אינו יכול להמשיך ולהתקיים לאורך זמן. אוכלוסיות המגזר הבינו זאת, עדות לכך, שיעורי התעסוקה העולים מדי שנה, ביוזמות חדשות כמו חממת ההיי-טק ומרכזי מפתח לשילוב חרדים בתעשייה ובעולם העבודה החילוני ובתפיסות העולות מהשיח היומיומי.
- ברם, לאור הקשיים בשילוב עובד חרדי בעולם התעסוקה החילוני הפתרון המתבקש הוא פיתוח שטחי היי-טק והנלווים להם במגזר החרדי בערים: ירושלים, בני ברק, אלעד או מודיעין עילית.
- השאלה הנשאלת עתה היא היכן תוקם "בירת הסייבר" החרדית של ישראל? היכן יוקם פארק המדע הראשון החרדי בישראל? ולא האם יוקם!

בשורה התחתונה והצפוי

- המגזר החרדי משתנה.
- אוכלוסיות המגזר מבקשות לצאת אל שוק העבודה, לצאת מ"מעגל העוני" ולהתפרנס.
- "חוכמות" המגזר שנרכשה במהלך ילדותה ובגיל הנעורים מאפשרת ותאפשר לה ללמוד ולהתמקצע בכלל, ובתחום ההנדסה והטכנולוגיה בפרט.
- קיים וצפוי ביקוש למועסקים חרדים בשוק ההיי-טק, לחברות שיפעלו במגזר ולשטחים מותאמים שיאפשרו את הקמת פארק המדע הראשון בישראל.
- קיימות 4 קבוצות אינטרס שיאפשרו לממש הקמת פארק המדע החרדי:
  - **המדינה** - משרד האוצר והמשרדים הנלווים מבקשים לייצר את התנאים לכך, עם כל ההטבות הנגזרות מכך.
  - **העיר בה יוקם הפארק** - זו תהנה ממיתוג, שינוי בדימוי ובעיקר בהכנסות מארנונה שכה חסרות במגזר הזה ושיאפשרו לה לספק שירותי בסיס נדרשים לתושביה (ההכנסות מארנונה מנדל'ין מניב בערים החרדיות מהווה אחוז מזערי מהיקף הגבייה).
  - **חברות היי-טק** - להן צורך במהנדסים ואנשי תוכנה מחד, ועובדים גם בשכר חודשי נמוך יותר מאידך. שניהם מצויים בשפע במגזר החרדי.
  - **יזם / רשות בעל קרקע** - במודיעין עילית קיימים יזמים שהחלו את תהליך התכנון של פארק המדע החרדי הראשון.

• בשורה התחתונה

- פארק מדע יוקם ויהווה עוד נדבך בשינוי המתרחש בתעסוקת המגזר החרדי ובשילובו בשוק התעסוקה.
- הגאולה בדרך....

